VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Muistio **VNS 4/2017**

16.5.2017

Budjettineuvos Elina Selinheimo
Neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNTA

Valtiovarainministeriön asiantuntijalausunto

1. Taustaa

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa teemasta: Ministeriötä pyydetään kommentoimaan asiaa (VNS 4/2017 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018-2021) yleisesti ja erityisesti siitä, miten ja millä perustein määrärahat jaetaan eri ELYjen kesken maakuntauudistuksen myötä.

2. Yleistä liittyen valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018-2021

Liikenne- ja viestintäministeriön määrärahat ovat kehyskauden alussa vuonna 2018 3,3 mrd. euroa ja kehyskauden lopulla 2021 2,6 mrd. euroa. Tästä määrärahojen vähennyksestä n. 690 milj. euroa aiheutuu mm. korjausvelkaan kohdistetun kärkihankemäärärahojen loppumisesta vuonna 2018 ja maakunnille siirrettävien tehtävien vaikutuksesta. Keskeiseen liikenteen määrärahamomentille perusväylänpitoon osoitetaan 1,4 mrd. euroa rahoitusta vuonna 2018, josta korjausvelan vähentämiseen on 300 milj. euroa ns. kärkihankerahoitusta. Kehyskauden loppuvuosina perusväylänpidon taso on n. 1 mrd. euroa. Korjausvelan vähentämiseen osoitetaan kehyskaudella yht. 723 milj. euroa, josta 423 milj. euroa on siirretty kehittämishankkeiden momentilta (31.10.77)

3. Maakuntien rahoituslaki

Maakuntien rahoituksesta annetun lain (vrt. HE 15/2017, lakiehdotus 4) mukaisesti maakunnille myönnetään valtion rahoitus niiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseksi. Hallituksen on tarkoitus antaa lähiaikoina eduskunnalle em. rahoituslakia täydentävä hallituksen esitys. Esityksellä täydennetään em. rahoituslakiin sisältyvän maakuntien muiden tehtävien rahoituksen määräytymistä koskevaa sääntelyä siten, että maakuntien rahoitusjärjestelmää voidaan käsitellä kokonaisuutena. Keskeisimmät muutokset ja täsmennykset koskevat mm. maakuntien muiden tehtävien laskennallisten kustannusten perusteita, kasvupalvelukerrointa, maatalousyrityskerrointa ja maakunnan muiden tehtävien asukastiheyskerrointa.

Maakuntien rahoitus on joko yleiskatteellista tai erillisrahoitusta. Yleiskatteellinen rahoitus on laskennallista ja kohdistuu kaikille maakunnille. Erillisrahoitus on harkinnanvaraista ja kohdistuu osalle tai kaikille maakunnille. Erillisrahoituksen käyttökohde määrittyy rahoitusta myönnettäessä lainsäädännössä asetettujen kriteerien mukaisesti.

Maakunnille osoitettavaan yleiskatteelliseen rahoitukseen kuuluvat sosiaali- ja terveyden huollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon rahoitus sekä maakuntien muiden tehtäväalojen osalta toimintamenot, kasvupalvelut ja lomitus. Maakunnille osoitettavan erillisrahoituksen suurimpia kohteita ovat maataloustuet ja tienpito, joiden osalta kuitenkin henkilöstön palkkakustannukset katetaan pääsääntöisesti yleiskatteellisesta rahoituksesta. Lisäksi erillisrahoituksena katetaan myös eräitä määrällisesti pienehköjä kustannuseriä, jotka jakautuvat epätasaisesti maakuntiin (esim. maantielautoista ja porotaloudesta aiheutuvia kustannuseriä).

4. ELY-keskusten Liikenne –vastuualueiden tehtävien hoitoon tarkoitettujen määrärahojen jakaminen maakuntauudistuksen myötä

Maakuntauudistuksen myötä ELY-keskukset lakkautetaan 1.1.2019 lukien. ELY-keskusten Liikenne –vastuualueiden tehtävät siirretään pääosin maakunnille sekä eräiltä osin Liikenteen turvallisuusvirasto Trafille ja Liikennevirastolle. Siltä osin kuin Liikenne –vastuualueiden tehtäviä siirretään maakunnille, siirretään tehtävien hoitamiseen tarkoitetut määrärahat osin osaksi maakuntien yleiskatteista valtionrahoitusta ja osin määrärahat jäävät erillisrahoitukseksi, eli valtion talousarvioon omille momenteilleen liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan.

Maakuntien yleiskatteiseen siirrettäviä nykyisin ELY-keskuksissa liikenteen tehtävien hoitoon käytettyjä määrärahoja ovat

- ELY-keskusten toimintamenoista tehtävä määrärahasiirto;
- valtionavustusmäärärahat eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon;
- osa valtionavustusmäärärahoista yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen sekä
- osa joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen tarkoitetuista määrärahoista.

Nämä yhteensä noin 60 miljoonan euron määrärahat tulevat osaksi maakuntien yleiskatteisen rahoituksen kokonaisuutta, joka on vuoden 2019 tasossa 18,6 miljardia ja joka jaetaan maakunnille maakuntien rahoituslain mukaisiin laskennallisiin tekijöihin perustuen.

Omille momenteilleen liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan jääviä, nykyisin ELY-keskuksissa liikenteen tehtävien hoitoon käytettyjä määrärahoja ovat

- perusväylänpidon määrärahat;
- pääosa valtionavustusmäärärahoista yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen;
- osa joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen tarkoitetuista määrärahoista;
- saariston yhteysliikennepalvelujen ostojen ja kehittämisen määrärahat sekä
- yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimuksien määrärahat.

Maakuntien rahoituslain mukainen sääntely ei vaikuta näiden yhteensä noin 580 000 miljoonan euron määrärahojen jakamiseen, vaan määrärahat jaetaan maakunnille erillisrahoituksena. Jakamisperusteet tarkentuvat jatkovalmistelussa.